

Saare maakonna arengustrateegia koostamine

Valdkondlik töörühm: majandusareng ja ettevõtlus

19.05.2022 kell 9.30-12.30

Kuressaares

Osalesid: Kristel Oinberg-Kelder, Tiia Naagel, Annika Auväärt, Ave Reimaa-Lepik, Rainer Paenurk, Olari Aavik, Natali Leiten, Ene Tampuu, Merit Kindsigo

Juhatas ja protokollis: Jaanika Tiitson

Jaanika Tiitson tutvustas arengustrateegia koostamise protsessi, meetodikat ning selle töögrupi valdkonnas juht- ja töörühma poolt esile toodud probleeme. Ühiselt vaadati need üle ning tehti lisandusi. Välja toodi 3 võrdselt olulist ning omavahel seotud probleemi ja soovitud seisundid 2035:

1. Tööjõu struktuur ei vasta tööturu ootustele: maakonnas on korraga töö- ja tööjõupuudus (tööpuudus siiski väike):

- Kvalifitseeritud tööjõule suunatud pakkumisi on vähe, samas on spetsialistide palgaootus kõrgem, kui siinsete ettevõtjate võimalused. Toimub 3. haridustasemega inimeste väljavool maakonnast.
- Tööjõu haridustase on madal või ebapiisav, nende tööalased ja ka sotsiaalsed oskused tihti vananenud. Täiendkoolitus ei ole alati maakonnas kättesaadav.
- Meie olemasolev haridussüsteem ei paku tuleviku võtmevaldkondade arengootustele vastavat õpet (sinimajanduse, rohemajanduse, mehhatroonika valdkonnad).
- Kohaliku ettevõtluse teemad ei ole varakult ja piisavas mahus lisatud lasteaedade ning põhikoolide õppekavadesse. Seetõttu ei hooa meie noored maakonna ettevõtete võimalusi, ei oska neid piisavalt väärtustada ega näha endal siin tulevikuväljavaateid.

Soovitud seisund 2035:

Maakonna arengu fookusvaldkondade võtmespetsialiste koolitatakse meie oma haridusasutustes. Need on seotud tulevikutehnoloogiatega ning see muudab meie koolid oluliseks ka Eesti ja rahvusvahelisel tasemel. TalTechi Kuressaare kolledž on piirkonna ettevõtete teadus- ja arendustegevuse keskus ning partner. Kuressaare Ametikool arendab paindlikult ja mitmekesiselt töömaailma vajadustest lähtuvaid õppekavu kutsehariduse 3-5 tasemel (EQF). Alus- ja põhihariduse õppekavad maakonna koolides ja lasteaedades väärtustavad kohalikku ettevõtlust, majandusharitust, töökust ning saarlase identiteeti. Lastele maast-madalast edasi antud väärtushinnangud toovad nad kunagi, peale võimalikke õpinguid ja pere loomist mujal, koju tagasi. Paindlikud täiend- ja ümberõppevõimalused aitavad inimestel pidevalt kohaneda tööturu kaasaegsete vajadustega.

2. Elukohtade puudus. Peamised probleemid:

- Kinnisvaraturul valitseb juba mõnda aega turutõrge, kus nõudlus ületab tuntavalt pakkumise.
- Pangad ei anna kinnisvaraarendajatele ega -ostasoovijatele laenu. Saare maakonnas on brutopalk Eesti madalamaid, kuid suur nõudlus on viinud kinnisvara hinnad Eesti ühtedeks kõrgemateks. Arendajate jaoks on aga ilma panga abita riskid liiga suured ning projektidest pigem loobutakse.
- Praegune elamufond, eriti maapiirkondades, on amortiseerunud, energiakulukas ning tihti ka ei taga keskkonnahoidu (aegunud kanalisatsioonisüsteemid kaitsmata põhjaveega alal).
- Tänapäeva noored pered ei soovi enam alati kinnisvara omada, pigem rentida, kuid ka renditurg Saare maakonnas praktiliselt puudub.
- Saare maakonna kinnisvaraturg ei ole juba praegu võimeline vastu võtma siia elama asuda soovijaid. Probleem muutub seda teravamaks, mida rohkem areneb siin ettevõtlus, tekivad uued majandusharud (nt tuulepargid) või kasvab kaugtöötrend.
- Kinnisvara soetamine ja üürimine on Saare maakonnas väga keeruline, kuid omamine üldiselt odav ega motiveeri inimesi oma seisvat korterit, hoonet või kinnistut rakendama.

Soovitud seisund 2035:

Nõudlus ja pakkumine on mitmekesisel (pikaajaline ja lühiajaline üürimine, ost ja müük) kinnisvaraturul tasakaalus. Üle maakonna on kõigis piirkondades olemas kaasaegsed säästlikud üürimajad lühiajalistele üürnikele, kes soovivad piirkonnas sisse elada või ehitavad samal ajal oma maja. KOVi roll elamispindade arendamisel ja pakkumisel on senisest suurem. Vallad soodustavad oma seisvate hoonete elamispinnaks ehitamist või arendavad oma kinnistuid elamuehituseks sobivalt. Tuuleparkide rajamise üheks tingimuseks on, et arendaja panustab süsteemselt elamupinna arendamisse Saare maakonnas. Olemasolevad eramajad ja korterelamud on nii maal kui linnas renoveeritud energiasäästlikeks. Kogukondliku või KOV initsiatiivina on leitud lahendused, kuidas survestada omanikke oma seisvaid hooneid ja kinnistuid kasutusele võtma.

3. Saare maakond ei rakenda oma potentsiaali kaugtööparadiisina.

Alates pandeemia algusest 2020. a on tuntavalt kasvanud linnaelanike soov asuda maale elama. Inimesed, kes saavad oma tööd teha distantilt, eelistavad seda võimalust üha enam kasutada, väärtustades turvalist, puhast ja stressivaba elukeskkonda maal. Uuringud Soomes ja Rootsis on näidanud, et kõige rohkem on uusi elanikke võitnud populaarsed suvituspiirkonnad, kus suvilad on hõlpsasti saanud põhielukohtadeks. Saare maakonnas kui ühes Eesti atraktiivsemas suvituspiirkonnas ei ole see trend nii selgelt ilmnenud, see potentsiaal on siin seni jäänud kasutamata.

- Kiire internet ei ole kättesaadav, eriti maal.
- Üle maakonna puudub kaugtöö tegemist soodustav sotsiaalne taristu ning keskne koordineerimine (kaugtöökohtade ühtne pakkumine-info jagamine, töökohtade võrgustik).
- Uute elanike vastuvõttu piiravad oluliselt faktorid, näiteks elamispinna puudus, perearstide nappus.

Soovitud seisund 2035:

Kiire interneti kättesaadavus võimaldab kaasaegset andmesidet terves maakonnas. Kaugtöövõrgustik annab paindlikkuse neile, kes ei taha kodus töötada ning loob sotsialiseerumisvõimaluse. Tänu kaugtöövõimalusele on kolinud tervesse maakonda uusi elanikke, kellele on tagatud põhilised KOV teenused (haridus ja huviharidus lastele, vaba aja veetmise võimalused, head ühendused keskusega) ja kes on sulandunud kohaliku kogukonda.

Probleemidest mainiti veel järgmisi:

4. Ühendused

Saare maakonna majanduselu piirab võrreldes mandriga transpordi kallidus. Võrdse kohtlemise tagaks põhimõte „Laevaühendus kui maantee pikendus“. Maakonnasiseselt ei toeta ühistransport tänapäeva tööturu kaootilisi liikumisvajadusi.

5. KOV ja riigi poolne tugi ei ole piisav. Ettevõtjatele puuduvad maakonna tasemel toetused, KOVi tugimise võimalused on väikesed. Valdkondade ülene maakonna strateegiline juhtimine on nõrk. Sihtkoha turundusfookus peaks olema laiem, mitte ainult turismipõhine. Maapiirkonda ettevõtte rajamine on majanduslikult väga raske ega tasu tihti ära, avaliku sektori tugi infrastruktuuri rajamisel (vesi ja reovesi, elekter) on vähene.